

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Οικοδόμηση μιας οικονομίας στην υπηρεσία των ανθρώπων: σχέδιο δράσης για την κοινωνική οικονομία»

[COM(2021) 778 final]

(2022/C 323/07)

Εισηγητής: ο κ. **Giuseppe GUERINI**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 21.1.2022
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση*
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	6.4.2022
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	18.5.2022
Σύνολος ολομέλειας αριθ.	569
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	179/1/4

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) εκφράζει την ικανοποίησή της για το «Σχέδιο δράσης για την κοινωνική οικονομία», στο οποίο έχουν ενσωματωθεί πολλά βασικά σημεία που έχει θίξει όλα αυτά τα χρόνια η ΕΟΚΕ, από τη γνωμοδότηση INT/447 που ενέκρινε το 2009⁽¹⁾ έως και σήμερα. Στο «Σχέδιο δράσης για την κοινωνική οικονομία» επισημαίνεται σαφώς ότι τα θεσμικά όργανα της ΕΕ πρέπει να προωθούν και να αναγνωρίζουν τις διάφορες νομικές μορφές που χαρακτηρίζουν το οικοσύστημα της κοινωνικής οικονομίας, λόγω και της ιδιαίτερης συμβολής της στην υποστήριξη της τοπικής οικονομίας και της εγγύτητάς της με τις τοπικές περιοχές και κοινότητες.

1.2. Η βίαιη εισβολή στην Ουκρανία και η επακόλουθη έξοδος προσφύγων αναδεικνύουν τη μεγάλη τάση αλληλεγγύης των λαών της Ευρώπης και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στην υποδοχή και τη διαχείριση της ανθρωπιστικής βοήθειας, κάτι που επιβεβαιώνει τη σημαντική λειτουργία της κοινωνικής οικονομίας στην οργάνωση μέτρων αλληλεγγύης κατά τη διάρκεια ανθρωπιστικών κρίσεων.

1.3. Οι δυνατότητες της κοινωνικής οικονομίας παραμένουν αναξιοποίητες σε πολλά κράτη μέλη. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το «Σχέδιο δράσης για την κοινωνική οικονομία» πρέπει να συμπληρωθεί με μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες δράσεις, που να καθοδηγούν και να συντονίζουν τα αναγκαία μέτρα και να ενισχύουν το σχετικό νομικό πλαίσιο. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ τάσσεται σαφώς υπέρ της έκδοσης ειδικής σύστασης από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η οποία έχει προγραμματιστεί για το 2023.

1.4. Η ΕΟΚΕ προτείνει, με μέλημα την ενίσχυση του «Σχεδίου δράσης για την κοινωνική οικονομία», αυτό να συμπληρωθεί από προτάσεις ειδικού σκοπού στα εξής τέσσερα πεδία ενδιαφέροντος: α) τη συνεργασία μεταξύ των δημόσιων διοικήσεων και των οντοτήτων της κοινωνικής οικονομίας, β) τις κρατικές ενισχύσεις, γ) τις επενδύσεις και τα χρηματοδοτικά μέσα και δ) τη φορολογία. Με τον τρόπο αυτό, θα ενισχυθεί η σύνδεση του σχεδίου δράσης με την Ευρωπαϊκή στρατηγική για το 2030, με ιδιαίτερη αναφορά στη συμβολή που μπορεί να έχει η κοινωνική οικονομία στην οικολογική, ψηφιακή και κοινωνική μετάβαση.

1.5. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί το σχέδιο δράσης να προωθεί μια πιο εξειδικευμένη επένδυση των ενωσιακών πόρων —που διατίθενται στα εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας— στους στόχους της κοινωνικής ένταξης, της εκπαίδευσης και της προώθησης της απασχόλησης, με ιδιαίτερη προσοχή στους νέους, στις οικογένειες και στα ευάλωτα άτομα. Συνιστά δε να δοθεί έμφαση στην απόκτηση από τα μειονεκτούντα άτομα ψηφιακών δεξιοτήτων.

1.6. Για την πρόκριση ορθών πρακτικών συνεργασίας των δημόσιων φορέων και των οντοτήτων της κοινωνικής οικονομίας, η ΕΟΚΕ συνιστά τη βελτίωση των μέσων συνεργατικής τοπικής διοίκησης και συνδιαχείρισης, ως τον ιδανικό τρόπο συμμετοχής ενός ευρέος φάσματος ενδιαφερομένων, σ' ένα ενισχυμένο πνεύμα επικουρικότητας.

⁽¹⁾ ΕΕ C 318 της 23.12.2009, σ. 22.

1.7. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση του σχεδίου δράσης να ενταχθεί η προσπάθεια προσανατολισμού των δημόσιων συμβάσεων και των συμβάσεων παραχώρησης προς κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους και συνιστά την ενίσχυση των μορφών σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

1.8. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σύμφωνα με τα όσα σημειώνονται στο σχέδιο δράσης όσον αφορά τη φορολογία, να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στη φορολόγηση των οντοτήτων της κοινωνικής οικονομίας βάσει της νομοθετικής πρωτοβουλίας BEFIT (*Business in Europe: Framework for Income Taxation* — Επιχειρήσεις στην Ευρώπη: πλαίσιο για τη φορολογία εισοδήματος), η οποία αναμένεται τους επόμενους μήνες.

2. Γενικές παρατηρήσεις και πλαίσιο

2.1. Το «Σχέδιο δράσης για την κοινωνική οικονομία» προτείνει μια πολυετή προοπτική με ορίζοντα το 2030 και συνοδεύεται από δύο έγγραφα εργασίας. Στο πρώτο παρέχονται διευκρινίσεις στην ανακοίνωση με τίτλο «Οικοδόμηση μιας οικονομίας στην υπηρεσία των ανθρώπων: σχέδιο δράσης για την κοινωνική οικονομία» σύμφωνα με την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Το δεύτερο έγγραφο με τίτλο «*Scenarios towards co-creation of a transition pathway for a more resilient, sustainable and digital Proximity and Social Economy industrial ecosystem*» (Σενάρια συνδημιουργίας μιας μεταβατικής πορείας προς ένα ανθεκτικό βιώσιμο και ψηφιακό βιομηχανικό οικοσύστημα και κοινωνική οικονομία εγγύτητας), συνδέεται με τη νέα ευρωπαϊκή βιομηχανική στρατηγική, στην οποία η κοινωνική οικονομία μπορεί να συντείνει με ρηξικέλευθο τρόπο σε μια δίκαιη μετάβαση επί ίσοις όροις σε στρατηγικά πεδία όπως η ψηφιακή και η πράσινη οικονομία.

2.2. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την απόφαση να επιδιωχθεί η σύγκλιση του «Σχεδίου δράσης για την κοινωνική οικονομία» τόσο με τον Ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων όσο και με τη νέα ευρωπαϊκή βιομηχανική στρατηγική, όπου προβάλλει ο καινοτόμος χαρακτήρας της πρόκρισης ενός συγκεκριμένου οικοσυστήματος της κοινωνικής οικονομίας. Εν προκειμένω, είναι σημαντικό να προσδιοριστούν καλύτερα οι μεσοπρόθεσμοι και μακροπρόθεσμοι στόχοι και μετά το 2023. Πράγματι, η κοινωνική οικονομία μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην αντιμετώπιση σημαντικών ζητημάτων σχετικών με την Ευρώπη όπως η μείωση των ανισοτήτων, οι δημογραφικές πιέσεις, η υποστήριξη της νεότερης γενιάς, η διαχείριση της υποδοχής προσφύγων και μεταναστών, η βιωσιμότητα των συστημάτων υγείας και του ευρωπαϊκού μοντέλου κοινωνικής πρόνοιας.

2.3. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι μέσω του σχεδίου δράσης θα πρέπει επίσης να προαχθεί η λήψη μέτρων συντονισμένων με το σχέδιο «Ενιαία αγορά κεφαλαίων», όπως συνιστάται και στις δύο γνωμοδοτήσεις ECO/533^(?) και INT/965^(?), στις οποίες ζητείται να λαμβάνεται υπόψη στην Ένωση Κεφαλαιαγορών η ιδιαιτερότητα των χρηματοπιστωτικών μέσων στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας.

2.4. Στο σχέδιο δράσης, αν και δεν ορίζεται νομικά η έννοια της «κοινωνικής οικονομίας», παρατίθενται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των φορέων της, δηλαδή: i) η υπεροχή των ανθρώπων και των κοινωνικών σκοπών έναντι του κέρδους, ii) η επανεπένδυση του μεγαλύτερου μέρους των κερδών για την άσκηση δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στο συλλογικό συμφέρον ή προς όφελος των συνδεδεμένων μελών και των δικαιούχων, σε πλαίσιο γενικού συμφέροντος και iii) η δημοκρατική και/ή συμμετοχική διακυβέρνηση.

2.5. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις αρχές αυτές και ενθαρρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να αναλάβουν πιο θαρραλέες και συντονισμένες πρωτοβουλίες για τη δημιουργία ενός κοινού και συντονισμένου νομικού πλαισίου κοινωνικής οικονομίας, στο οποίο θα εδραιώνονται οι τρεις προαναφερθείσες αρχές, έτσι ώστε να αρθούν οι ασάφειες και οι αβεβαιότητες. Ένας ορισμός των διαφορετικών οργανωτικών και επιχειρηματικών μεθόδων που παγιώνονται θα συμβάλει επίσης στην επίτευξη του στόχου της εξασφάλισης ευρωπαϊκού καταστατικού στις ενώσεις, στα ταμεία αλληλοσφάλισης και στα ιδρύματα, ιδίως για όσες ενώσεις πρέπει να δραστηριοποιούνται σε διασυνοριακό επίπεδο.

2.6. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να συνοδεύσει τα κράτη μέλη στον σχεδιασμό μέτρων για την κοινωνική οικονομία, με σκοπό να υποστηριχθεί ένα πιο βιώσιμο, χωρίς αποκλεισμούς και καινοτόμο μοντέλο οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτίθεται να αναλάβει δράση, είτε άμεσα είτε μέσω των κρατών μελών, στα εξής τρία ζητήματα προτεραιότητας: i) τη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για την κοινωνική οικονομία, ii) την προσφορά ευκαιριών έναρξης και επέκτασης των δραστηριοτήτων τους, iii) τη διασφάλιση της αναγνώρισης της κοινωνικής οικονομίας.

2.7. Ως προς αυτό, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι στο σχέδιο δράσης υπενθυμίζεται η ανάγκη χρήσης ποικίλων μέτρων πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της φορολογίας, της ρύθμισης των δημόσιων αγορών, του ανταγωνισμού και των κρατικών ενισχύσεων, της κατάλληλης ρύθμισης των συνθηκών εργασίας, της εκπαίδευσης και της έρευνας. Εν προκειμένω, τονίζεται η ανάγκη να αναβαθμιστεί η ποιότητα της εργασίας και να βελτιωθούν οι διαδικασίες ενημέρωσης και συμμετοχής των εργαζομένων στις στρατηγικές αποφάσεις των οντοτήτων της κοινωνικής οικονομίας.

2.8. Στα πεδία στα οποία δραστηριοποιούνται οι οντότητες της κοινωνικής οικονομίας περιλαμβάνονται οι κοινωνικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες υγείας και φροντίδας, η εκπαίδευση και η κατάρτιση, ο πολιτισμός και η προστασία του περιβάλλοντος, και γενικά πολλές από τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος που αναφέρονται στον Ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, και οι οποίες παράγουν ολοένα και πιο υπολογίσιμα μεγέθη απασχόλησης και οικονομική αξία.

(?) EE C 155 της 30.4.2021, σ. 20.

(?) EE C 194 της 12.5.2022, σ. 39.

2.9. Οι οντότητες της κοινωνικής οικονομίας δραστηριοποιούνται σε όλους τους οικονομικούς τομείς σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες: από τη βιομηχανική και βιοτεχνική μεταποίηση έως την κυκλική οικονομία, από τον βιώσιμο τουρισμό έως την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, από τις μεταφορές έως τις υπηρεσίες επικοινωνίας και πληροφόρησης, οι οποίες επενεργούν αποφασιστικά στην κοινωνική καινοτομία και στην ευρεία μεταφορά τεχνολογίας προς όφελος των μειονεκτούντων πληθυσμών ή των αντίστοιχων περιοχών. Η πληθώρα νομικών και οργανωτικών μορφών καθιστά αναγκαία την αποφυγή μιας προσέγγισης «ενιαίας αντιμετώπισης», χωρίς πάντως να αποκλείεται μια μορφή συντονισμού με επικεφαλής την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

2.10. Οι επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας έχουν κυρίως τις ρίζες τους στις τοπικές κοινότητες, όπου συμβάλλουν στην κοινωνική συνοχή, καθιστώντας την κάθε περιοχή πιο ανθεκτική και χωρίς αποκλεισμούς. Αυτή η τάση για εγγύτητα καθιστά τις επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας ιδιαίτερα αποτελεσματικές όσον αφορά και την πλαισίωση της οικολογικής και της ψηφιακής μετάβασης, καθότι οι ψηφιακές τεχνολογίες —ιδίως οι τεχνολογίες γενικής εφαρμογής που ευνοούν τη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία— καθίστανται πιο εύχρηστες για όλους, συμπεριλαμβανομένων των πλέον ευάλωτων ατόμων και των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού.

2.11. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει επίσης να δοθεί στη συμμετοχή και ενίσχυση των νέων, οι οποίοι θα πρέπει να υποστηριχθούν με παρεμβάσεις κατάρτισης που στοχεύουν στην ενθάρρυνση της ανάπτυξης της επιχειρηματικής τάσης των νεότερων γενεών.

2.12. Για να αξιοποιηθούν αυτές οι δυνατότητες, είναι αναγκαίο να αυξηθεί η πρόσβαση των οντοτήτων της κοινωνικής οικονομίας σε επενδυτικά κεφάλαια, με σκοπό πρωτίστως να αναπτυχθούν καλύτερα οι επενδύσεις σε κοινωνικές υποδομές (προσιτή στέγαση, υγεία και μακροχρόνια φροντίδα, εκπαίδευση και διά βίου μάθηση, μείωση της φτώχειας, βελτίωση της προσιτότητας). Οι υποδομές αυτές πρέπει να αναβαθμιστούν ώστε να μειωθούν οι ανισότητες και ο κοινωνικός αποκλεισμός, που έχουν οξυνθεί στην Ευρώπη εξαιτίας της πανδημίας.

2.13. Το σχέδιο δράσης αποτελεί ευκαιρία για την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας μέσω της βελτίωσης της βιομηχανικής πολιτικής και για την αναγνώριση του ρόλου που διαδραματίζουν κυρίως οι συνεταιρισμοί στις ευρωπαϊκές υπηρεσίες και τη βιομηχανία, όπου δημιουργούν επίσης σημαντικούς παραγωγικούς συνεργατικούς σχηματισμούς και επιδεικνύουν υψηλή ικανότητα καινοτομίας.

2.14. Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντική τη δέσμευση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να διεξαγάγει μελέτες και έρευνες σχετικές με την κοινωνική οικονομία, με σκοπό το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να προβεί εντός του 2023 στην εκπόνηση σύστασης. Επίσης, επικροτεί το γεγονός ότι η αξιολόγηση της εφαρμογής του σχεδίου δράσης θα πραγματοποιηθεί το 2025. Ωστόσο, για να είναι αποτελεσματικές οι μελέτες και οι αξιολογήσεις, το σχέδιο δράσης θα πρέπει να αποσαφηνίσει καλύτερα τους αναμενόμενους μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους που συμβάλλουν στην εκτίμηση των αναμενόμενων κοινωνικών συνεπειών, μεταξύ άλλων σε σχέση με την ευρωπαϊκή στρατηγική για το 2030.

2.15. Η ΕΟΚΕ εκτιμά και υποστηρίζει τους στόχους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά την προώθηση των διασυνοριακών σχέσεων και της διεθνοποίησης της κοινωνικής οικονομίας μέσω της υποστήριξης και της ενθάρρυνσης της συμμετοχής των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας στις ευρωπαϊκές πλατφόρμες εταιρικής σχέσης, μέσω της δημιουργίας μιας υπηρεσίας μίας στάσης για την κοινωνική οικονομία.

2.16. Ως μέρος των πρωτοβουλιών για την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος, και ιδίως με μέλημα την αύξηση της συμμετοχής των νέων στην ίδρυση νέων επιχειρήσεων, είναι σημαντικό να βελτιωθεί η γνώση του δυναμικού της κοινωνικής οικονομίας μέσα από τα προγράμματα σπουδών των σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και των πανεπιστημίων. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο υποστηρίζουμε την πρόταση για την ίδρυση μιας νέας ακαδημίας για επιχειρηματικότητα των νέων, που θα συμπεριλαμβάνει και το πεδίο της κοινωνικής οικονομίας.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Σχέσεις μεταξύ των δημόσιων διοικήσεων και των οντοτήτων της κοινωνικής οικονομίας

3.1.1. Στο σχέδιο δράσης αναγνωρίζονται οι δυνατότητες της κοινωνικής οικονομίας ως προς το μέλλον των κοινωνικών και βιομηχανικών πολιτικών, και έτσι επιβεβαιώνεται η σημασία των υπηρεσιών γενικού συμφέροντος στις οποίες συμβάλλει η κοινωνική οικονομία. Συνεπώς, είναι σημαντικό να τεθούν στόχοι για τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ της δημόσιας διοίκησης, των οντοτήτων της κοινωνικής οικονομίας και των παραγόντων του κοινωνικού διαλόγου.

3.1.2. Ως προς αυτό, η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία την πραγματοποίηση επενδύσεων για την ενίσχυση της συνδιοίκησης από πλευράς δημόσιων αρχών και κοινωνικών επιχειρήσεων, οι οποίες, με σεβασμό στις ειδικές τους αρμοδιότητες και αυτονομία, επιδιώκουν στόχους κοινού ενδιαφέροντος. Επομένως, θα πρέπει να ενθαρρυνθούν μορφές προγραμματισμού και σχεδιασμού μιας διακυβέρνησης χωρίς αποκλεισμούς, με την αναγνώριση του ρόλου των οντοτήτων της κοινωνικής οικονομίας, ιδίως στα τοπικά συστήματα συνεργασίας της κοινωνικής οικονομίας με τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης. Αυτές οι καινοτόμες μορφές πρέπει απαραίτητα να δημιουργηθούν με σεβασμό στις απαιτήσεις της διαφάνειας, των όρων ίσης μεταχείρισης, της οικονομικής προσιτότητας και του ανοίγματος προς τους διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς κατά την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας.

3.1.3. Αυτές οι μορφές συνεργασίας είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών κοινής ωφελείας, καθότι καθιστούν δυνατή την καταλληλότερη διαχείριση της ανταγωνιστικότητας, με την ανάπτυξη και την αξιοποίηση της συνεργασίας και των συνακόλουθων κοινωνικών αποτελεσμάτων που προκύπτουν με γνώμονα τα κοινά αγαθά.

3.1.4. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να εργαστεί για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των οντοτήτων της κοινωνικής οικονομίας στην αγορά δημόσιων συμβάσεων. Από την άποψη αυτή, έχει σημειωθεί μεγάλη πρόοδος όσον αφορά την οδηγία του 2014 για τις δημόσιες συμβάσεις⁽⁴⁾. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι, κατά την αναθεώρηση της οδηγίας για τις δημόσιες συμβάσεις —και ιδίως του άρθρου 77 με θέμα το απλοποιημένο καθεστώς για τις κοινωνικές υπηρεσίες— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα εισαγάγει μια σαφέστερη διάκριση μεταξύ της επιδίωξης του γενικού συμφέροντος και της ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς, με σκοπό να παρασχεθεί καλύτερη νομική βάση για τη σύναψη συμφωνιών συνεργασίας μεταξύ των δημόσιων φορέων και της κοινωνικής οικονομίας.

3.2. Κρατικές ενισχύσεις

3.2.1. Είναι γνωστό ότι ορισμένοι από τους τομείς στους οποίους δραστηριοποιούνται οι οντότητες της κοινωνικής οικονομίας —ιδίως η κοινωνική πρόνοια, η υγεία, η εκπαίδευση και η προαγωγή του πολιτισμού— χρειάζονται επαρκή δημόσια οικονομική ενίσχυση, η οποία σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να πραγματοποιείται χωρίς στρέβλωση των κανόνων της αγοράς, εκεί όπου οι υπηρεσίες που προσφέρουν οι φορείς της κοινωνικής οικονομίας παρέχονται επίσης από εμπορικές επιχειρήσεις.

3.2.2. Ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων αποσκοπεί στη διατήρηση ισορροπίας μεταξύ των ενισχύσεων και του θεμιτού ανταγωνισμού. Στο σχέδιο δράσης τονίζεται ότι οι δημόσιες αρχές και οι δικαιούχοι συχνά δεν αξιοποιούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις υφιστάμενες δυνατότητες όσον αφορά την ελαστικότητα των κρατικών ενισχύσεων. Αυτό είναι ασφαλώς αληθές και συνεπάγεται την ανάγκη πραγματοποίησης επενδύσεων στην εξειδικευμένη επιμόρφωση του προσωπικού της δημόσιας διοίκησης στα των ενωσιακών κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων, ιδίως δε όσους αφορούν τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος.

3.2.3. Εντούτοις, οι κανόνες ανταγωνισμού δεν είναι πάντοτε κατάλληλοι για την επίλυση ζητημάτων όπως η διαχείριση των κοινωνικών υπηρεσιών, κυρίως των υπηρεσιών υγείας και φροντίδας, οι οποίες δεν συναρτώνται με τη λογική της αγοράς, αλλά με την αλληλεγγύη. Στη γνωμοδότησή της TEN/605⁽⁵⁾ η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, «στην πλειονότητα των περιπτώσεων, η έλλειψη βεβαιότητας ή το σημαντικό κόστος που συνεπάγεται η εκπλήρωση των απαιτήσεων εγείρει φραγμούς οι οποίοι κωλύουν αδικαιολόγητα το έργο των αρχών όσον αφορά την πλήρη εφαρμογή της πολιτικής για τις ΥΓΟΣ». Το σχέδιο δράσης θα πρέπει να αποτελέσει ευκαιρία για τη βελτίωση του διαλόγου μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, των κρατών μελών, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των εκπροσώπων των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνικής οικονομίας.

3.2.4. Οι κανόνες της ΕΕ που αφορούν τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος εξασφαλίζουν μια καλή ευελιξία όσον αφορά τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις. Εντούτοις, πολλές δημόσιες αρχές παραιτούνται από τη δυνατότητα εφαρμογής του νομικού πλαισίου για τις δημόσιες ενισχύσεις στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος.

3.2.5. Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να διευκολυνθεί η κατάλληλη εξοικείωση με τους τρόπους άντλησης κρατικών ενισχύσεων μέσω ειδικών διαδικτυακών σεμιναρίων και εργαστηρίων είναι μεν ευπρόσδεκτη, αλλά ανεπαρκής. Θα απαιτηθεί ισχυρότερη ρυθμιστική παρέμβαση, μεταξύ άλλων μέσω μη δεσμευτικών νομοθετικών πράξεων, που θα αποσαφηνίζουν τους όρους πρόσβασης και το ύψος των κρατικών ενισχύσεων που διατίθενται σε οντότητες της κοινωνικής οικονομίας, ιδίως στον τομέα των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος, αφενός, και των ενισχύσεων για την πρόσληψη μειονεκτούντων ατόμων κατά την έννοια του Γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία, αφετέρου.

3.2.6. Οι επιδοτήσεις που χορηγούνται σε οντότητες της κοινωνικής οικονομίας που συμβάλλουν στο γενικό συμφέρον θα πρέπει επίσης να αναγνωριστούν ως συμβατές με την εσωτερική αγορά και, ως εκ τούτου, θα ήταν χρήσιμο να αναθεωρηθούν τα κατώτατα όρια για τα μέτρα υποστήριξης των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας κατά την υλοποίηση κοινωνικών δράσεων και υπηρεσιών γενικού συμφέροντος.

3.3. Επενδύσεις και χρηματοδοτικά μέσα

3.3.1. Σύμφωνα με την εκτίμηση του σχεδίου δράσης, κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020, κινητοποιήθηκαν τουλάχιστον 2,5 δισεκατ. ευρώ από τον προϋπολογισμό της ΕΕ για την υποστήριξη της κοινωνικής οικονομίας μέσω πληθώρας ευρωπαϊκών προγραμμάτων και ταμείων. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να αυξήσει περαιτέρω το επίπεδο υποστήριξης για την περίοδο 2021-2027 μέσω της μείωσης των εμποδίων στην πρόσβαση των οντοτήτων της κοινωνικής οικονομίας στην ευρωπαϊκή χρηματοδότηση.

3.3.2. Για τον λόγο αυτό, είναι σημαντικός ο στόχος της θέσπισης, ήδη από το 2022, νέων χρηματοπιστωτικών προϊόντων βάσει του προγράμματος InvestEU, με σκοπό να κινητοποιηθεί ιδιωτική χρηματοδότηση προσαρμοσμένη στις ανάγκες των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας.

(4) Οδηγία 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ (ΕΕ L 94 της 28.3.2014, σ. 65).

(5) ΕΕ C 345 της 13.10.2017, σ. 45.

3.3.3. Εκτός από την προώθηση των επενδύσεων και των χρηματοπιστωτικών μέσων, για πολλές οντότητες της κοινωνικής οικονομίας, ακόμη και η απλή εξασφάλιση τραπεζικής πίστωσης εξακολουθεί να είναι δύσκολη. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα μέσα εγγύησης για την πρόσβαση σε πιστώσεις, τα οποία έχουν ήδη δοκιμαστεί ευρέως στις ΜΜΕ, θα πρέπει να επεκταθούν συστηματικά στις οντότητες της κοινωνικής οικονομίας.

3.3.4. Η ΕΟΚΕ προτείνει να ενθαρρυνθεί κάθε κράτος μέλος να συστήσει —και με την υποστήριξη του μέσου InvestEU— ένα ειδικό ταμείο εγγυήσεων αφιερωμένο στις οντότητες της κοινωνικής οικονομίας, σύμφωνα με συγκεκριμένα κριτήρια αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας και με την ενθάρρυνση της καθιέρωσης κατάλληλων δεικτών για την αξιολόγηση των επενδύσεων στην κοινωνική οικονομία, οι οποίοι θα συμβάλλουν επίσης στην προώθηση καινοτόμων χρηματοδοτικών μέσων.

3.3.5. Η ΕΟΚΕ συμμαρτίζεται την εκτίμηση του σχεδίου δράσης όσον αφορά την εμπειρία της εξαγοράς επιχειρήσεων από τους εργαζόμενους, στην οποία επισημαίνεται ο ρόλος των συνεταιρισμών εργαζομένων που αναλαμβάνουν τη λειτουργία επιχειρήσεων που βρίσκονται σε κρίση, σχηματίζοντας ένα είδος συνεταιρισμού. Τα εγχειρήματα αυτά είναι επιτυχή, εάν οι εργαζόμενοι σε συνεταιρισμούς μπορούν να βασίζονται σε ειδικούς χρηματοδοτικούς μηχανισμούς και στη σύσταση ταμείων για την κεφαλαιοποίηση των εν λόγω επιχειρήσεων. Ωστόσο, παράλληλα με τα χρηματοδοτικά μέσα, είναι σημαντικό οι εργαζόμενοι να υποστηρίζονται επαρκώς μέσω κύκλων επιμόρφωσης και ανάπτυξης δεξιοτήτων. Η ΕΟΚΕ προτρέπει επίσης την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συνεχίσει να συνεργάζεται στενά με τα κράτη μέλη για την εξεύρεση μέσων και λύσεων για την άρση των εμποδίων και την επιτάχυνση των νομικών διαδικασιών μεταβίβασης της κυριότητας μιας επιχείρησης στους εργαζομένους μετά το κλείσιμό της, μέσω συνεταιρισμών εργαζομένων ή άλλων μορφών επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας που θα ανήκουν σε εργαζομένους.

3.4. Μια φορολογική πολιτική που αναγνωρίζει τις λειτουργίες γενικού συμφέροντος

3.4.1. Το δημοσιονομικό πλαίσιο εντός του οποίου λειτουργούν οι οντότητες της κοινωνικής οικονομίας είναι κατακερματισμένο και καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ εκτιμά το γεγονός ότι το σχέδιο δράσης υπενθυμίζει την ανάγκη ειδικής φορολόγησης της κοινωνικής οικονομίας, επισημαίνοντας ότι λίγα κράτη μέλη έχουν μέχρι σήμερα αναπτύξει ένα ειδικό και συνεκτικό φορολογικό πλαίσιο για τις κοινωνικές επιχειρήσεις.

3.4.2. Η συντονισμένη φορολογική εναρμόνιση, εμπνευσμένη από τις βέλτιστες πρακτικές στα κράτη μέλη, θα ήταν επωφελής και επιθυμητή, ιδίως για ορισμένες φορολογικές απαλλαγές επί των αδιανέμητων κερδών, τις μειώσεις των συντελεστών ΦΠΑ, τις μειώσεις ή απαλλαγές από το κόστος κοινωνικής ασφάλισης και μειώσεις φόρου για δωρεές.

3.4.3. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της καθώς στο σχέδιο δράσης προτείνεται η δημοσίευση κατευθυντήριων γραμμών για την αποσαφήνιση του φορολογικού καθεστώτος που ισχύει στην περίπτωση των δωρεών εκτός των εθνικών συνόρων για κοινωφελείς πρωτοβουλίες, καθώς και τη δημοσίευση ειδικής μελέτης με θέμα τις φιλανθρωπικές δωρεές στην ΕΕ. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να περιλαμβάνουν συστάσεις προς τα κράτη μέλη σχετικές με τον τρόπο αναγνώρισης των περιπτώσεων στις οποίες οι εγκατεστημένες κοινωφελείς οργανώσεις είναι συγκρίσιμες με οργανώσεις που εδρεύουν σε άλλη χώρα της ΕΕ.

3.4.4. Τέλος, είναι σημαντικό το σχέδιο δράσης για την κοινωνική οικονομία να καταστεί στρατηγικό μέσο αποτελούμενο από συγκεκριμένα μέτρα υπέρ των οντοτήτων της κοινωνικής οικονομίας και των τοπικών κοινοτήτων και συνοδευόμενο από δημοσιονομικές πολιτικές συμβατές με τους δεδηλωμένους κοινωνικούς στόχους.

Βρυξέλλες, 18 Μαΐου 2022.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG